

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

25.03.2022. Nr. 6-8/40

Tieslietu ministrija
pasts@tm.gov.lv

Par pienākumu iesniegt dokumentus vai nodrošināt to apliecinātu tulkojumu valsts valodā

Tiesībsargs saņēma vairāku privātpersonu, kuras kriminālprocesos tika atzītas par aizskartās mantas īpašniekiem, iesniegumus. No sniegtās informācijas bija konstatējams, ka procesa virzītāji bija atteikušies pievienot kriminālprocesa materiāliem dokumentus par arestēto līdzekļu izcelsmi, ja tie noformēti svešvalodā un tiem nav pievienots notariāli apliecināts tulkojums valsts valodā. Minēto prasību procesa virzītāji pamatoja ar Kriminālprocesa likuma (KPL) 11.panta un Ministru kabineta noteikumu Nr.558 “Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtības” (Noteikumi Nr.558) 48.-51.punkta nosacījumiem. Savukārt prokuratūra, atsaucoties uz KPL 11.panta pirmo daļu un 126.panta 3.¹daļu, norādīja, ka procesā iesaistītām personām esot pienākums pierādīt mantas likumīgo izcelsmi, kā arī pienākums iesniegt pierādījumus valsts valodā vai arī ar apliecinātu tulkojumu. Procesā virzītāja pienākums nodrošināt procesuālo dokumentu tulkojumu valsts valodā, esot attiecināms vienīgi uz procesuālo vai izmeklēšanas darbību gaitā iegūtajiem dokumentiem. Ņemot vērā minēto, kā arī apsvērumu, ka aizskartās mantas īpašnieks var būt ārvalstnieks, darījumi slēgti ārpus Latvijas un KPL 356.pants nosaka termiņu tulkot materiālu iesniegšanai, tika ierosināta tiesībsarga pārbaudes lieta Nr.2020-48-4AD par iespējamo Latvijas Republikas Satversmes (Satversme) 92.panta pirmajā teikumā garantēto tiesību ierobežojumu kriminālprocesā, ja personai tiek noteikts pienākums iesniegt dokumentus vai nodrošināt to apliecinātu tulkojumu valsts valodā.

Pārbaudes lietas ietvaros tika uzrunāti Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes, Rīgas Stradiņu Universitātes Juridiskās fakultātes, Biznesa augstskola „Turība” Tiesību zinātņu katedras un Daugavpils Universitātes Tiesību katedras tiesībzinātnieki. Izvērtējot pārbaudes lietas materiālus no cilvēktiesību viedokļa, un apzinot Latvijas augstskolu tiesībzinātnieku redzējumu, konstatēju, ka nacionālie un starptautiskie normatīvie akti neparedz aizskartās mantas īpašniekam pienākumu tulkot izmeklētājam iesniedzamos materiālus. Vienlaikus tie paredz valsts pienākumu tulkot krimināllietā nozīmīgus dokumentus. Turklāt KPL paredz valstij iespēju piedzīt ar tulkošanu saistītos izdevumus. Ņemot vērā minēto secināju, ka pienākums aizskartās mantas īpašniekam, tulkot procesa virzītājam iesniedzamos materiālus, nepamatoti ierobežo šīs personas Satversmes 92.panta pirmajā teikumā garantētās tiesības.

2021.gada 13.jūlijā Valsts policijai un Ģenerālprokuratūrai tika nosūtīts tiesībsarga atzinums pārbaudes lietā Nr.2020-48-4AD. Minētajā vēstulē aicināju institūcijas mainīt praksi un nepieļaut gadījumus, kad kriminālprocesā tiek nepamatoti ierobežotas Satversmes 92.panta pirmajā teikumā garantētās pamattiesības.

Līdz 2022.gadam Valsts policija un Ģenerālprokuratūra nebija sniegušas citādu redzējumu par pārbaudes lietā Nr.2020-48-4AD aktualizēto jautājumu. Tomēr turpināju saņemt informāciju par procesa virzītāju prasībām aizskartās mantas īpašniekiem iesniegt materiālus par īpašuma izcelsmi vienīgi valsts valodā. Ņemot vērā minēto, 2022.gada 17.februārī vērsos pie Valsts policijas priekšnieka un Ģenerālprokuratūrā ar lūgumu informēt par institūciju veiktajām darbībām, lai novērstu nepamatotu Satversmes 92.pantā garantēto tiesību ierobežojumu kriminālprocesā, situācijās, kad procesa virzītāji atsakās pieņemt privātpersonu rīcībā esošos dokumentus, kuri nav valsts valodā.

Ģenerālprokuratūra līdz 2022.gada 20.martam nav sniegusi atbildi. Savukārt 2022.gada 4.marta vēstulē Valsts policijas priekšnieks informēja, ka Ģenerālprokuratūras viedoklis minētajā jautājumā ir nemainīgs, proti, procesa virzītāja pienākumos neietilpst par valsts līdzekļiem nodrošināt to dokumentu tulkošanu, ar kuriem persona pati vēlas pierādīt mantas izcelsmes likumību, īstenojot KPL 126.panta 3.¹daļā uzlikto pienākumu. Turklāt, tika akcentēts jau iepriekš 2020.gada 11.decembra informatīvajā vēstulē norādītais, ka saskaņā ar KPL 11.panta piekto daļu kriminālprocesā citā valodā saņemtās sūdzības tiek tulkotas valsts valodā tikai nepieciešamības gadījumā, kuru nosaka procesa virzītājs. Tādējādi pie apstākļiem, kad persona svešvalodā iesniegusi gan iesniegumu (pieteikumu, sūdzību), gan arī tā pielikumus, attiecībā uz pašu iesniegumu procesa virzītāja kompetencē ir izvērtēt tā tulkošanas nepieciešamību. Savukārt iesniegumam pievienotie dokumenti (pielikumi), kas neatbilst KPL 11.panta pirmās daļas prasībām, nosūtāmi atpakaļ iesniedzējam. Valsts policijas priekšnieks norāda, ka pilnībā piekrīt Ģenerālprokuratūras viedoklim minētajā jautājumā.

Tādējādi piemērotāju un tiesībsarga pārbaudes lietā apzināto tiesībsargāšanas redzējums par kriminālprocesuālo tiesību normu saturu atšķiras. No cilvēktiesību viedokļa ir būtiski, lai tiesību normas būtu skaidras un paredzamas. Tāpat nebūtu atbalstāma tiesību normas interpretācija, kas pieļauj nesamērīgu personas tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežošanu. Ņemot vērā minēto, aicinu Tieslietu ministriju, kā par krimināltiesību politikas atbildīgo institūciju, līdz 2022.gada 1.jūnijam veikt darbības, t.sk., nepieciešamības gadījumā izstrādāt priekšlikumus grozījumiem KPL, kuras nodrošinātu tiesību normu skaidrību, un novērstu nesamērīgu Satversmes 92.panta pirmajā teikumā garantēto tiesību ierobežojumu, apskatāmajā situācijā.

Pielikumā:

1. tiesībsarga 2021.gada 9.jūlija atzinums pārbaudes lietā Nr.2020-48-4AD;
2. Valsts policijas priekšnieka 2022.gada 4.marta vēstule.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu